

KPSS

GENEL YETENEK GENEL KÜLTÜR

KONU ANLATIMLI

TEK KİTAP

PRATİK BİLGİLER - ÖZGÜN SORULAR

PEGEM AKADEMİ

KPSS GYGK KONU ANLATIMLI TEK KİTAP

Komisyon

ISBN 978-625-6890-75-6

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevdir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

38. Baskı: Eylül 2023 Ankara

Yayın-Proje: Deniz Şahan
Dizgi-Grafik Tasarım: Arzu Orhan Kaya
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Koza Yayın Dağıtım AŞ
Saray Mahallesi 205 cadde No: 4/2
Kahramankazan/ANKARA
Tel: (0312) 385 91 91

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 45553

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Değerli Okuyucularımız,

Kamu Personel Seçme Sınavı, geleceğin kamu personelinin belirlenmesinde son aşamadır ve öğrenim hayatınız boyunca verdiğiniz emeğin sonucu meslek hayatınıza adım atmanızla nihai başarıya dönüşecektir.

Bu süreçteki emek ve çabanız, programlı bir çalışma ile sizi hedefinize doğru yönltecek ve öne geçirecektir. Böylesi bir süreçte programlı bir çalışmaya kaynaklık edecek olan, deneyimli bir yazar ekibi tarafından özenle oluşturulmuş, geniş kapsamlı yayınlar olacaktır.

Pegem Akademi yazar ekibinin öncelikli amacı, tam da bu kaynağı sizlere sunmak olmuş ve sonucunda sizleri başarıda öne taşıyacak bu kapsamlı konu anlatımlı kitap ortaya çıkmıştır.

Sınavda başarılı olabilmek için müfredatta mevcut olan konularda yeterli bilgi düzeyine sahip olmak ve yeterince örnek soru ile bu bilgiyi pekiştirmek gerekmektedir. Bu kitabın temel amacı, adayın sınav kapsamındaki her konuya hâkimiyetini sağlamak ve böylece karşılaşacağı soru tiplerini rahatlıkla çözebilecek seviyeye gelmesini mümkün kılmaktır.

Kitaba ilişkin sorularınızı pegem@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538 594 92 40 numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır. Sorunuz en kısa sürede yayın ekibimiz tarafından cevaplandırılacaktır.

Kitabın, kamu kurumlarında görev almak isteyen tüm okuyucularımızın başarılarına katkı sağlaması dileğiyle...

Pegem Akademi

TÜRKÇE

Sözcükte Anlam	1
Sözcüğün Anlam Özellikleri.....	1
Söz Sanatları.....	2
Sözcükler Arasındaki Anlam İlişkileri.....	4
Kalıplaşmış Söz Öbekleri	5
Test	7
Cümlede Anlam.....	9
Cümle.....	9
Anlamlarına Göre Cümleler	9
Test	12
Paragrafta Anlam.....	14
Paragraf	14
Düşünceyi Geliştirme Yolları.....	16
Anlatım Nitelikleri	17
Test	18
Yapı Bilgisi	21
Kök.....	21
Ekler	21
Yapılarına Göre Sözcükler	22
Test	23
Sözcük Türleri.....	25
Test - 1.....	36
Test - 2.....	38
Cümle Bilgisi.....	40
Cümlenin Ögeleri	40
Cümle Türleri.....	41
Cümle Dışı Unsurlar	42
Test	43
Ses Bilgisi	45
Ses Olayları	45
Test	47
Yazım Kuralları.....	49
Noktalama İşaretleri.....	54
Test	58
Anlatım Bozuklukları.....	60
Test	64
Sözel Mantık.....	66
Sıralama Kurguları.....	67
Eşleştirme Kurguları	73
Yer-Konum Kurguları	78

MATEMATİK

Sayılar	81
Test - 1.....	89
Test - 2.....	91
Bölme, Bölünebilme, OBEB-OKEK	93
Test	97
Rasyonel Sayılar - Ondalık Sayılar.....	99
Test - 1.....	104
Test - 2.....	106
Eşitsizlikler	108
Test	113
Mutlak Değer	115
Test	122
Üslü ve Köklü İfadeler.....	124
Test	129
Çarpanlara Ayırma ve Özdeşlikler	131
Test	134
Birinci Dereceden Bir Bilinmeyenli Denklemler	136
Test	138
Oran-Orantı	140
Test	143
Problemler	145
Test - 1.....	148
Test - 2.....	152
Test - 3.....	155
Test - 4.....	158
Test - 5.....	162
Test - 6.....	166
Kümeler	168
Test	173
Fonksiyon	175
Test	178
İşlem ve Özellikleri	180
Test	183
Modüler Aritmetik	185
Test	188
Permütasyon - Kombinasyon - Olasılık.....	190
Test (Permütasyon).....	201
Test (Kombinasyon).....	203
Test (Olasılık).....	205
Tablo - Grafik Yorumlama.....	207
Test	211
Sayısal Mantık	213
Test - 1.....	223
Test - 2.....	225
Test - 3.....	227
Test - 4.....	229
Açılar ve Üçgenler	231
Test - 1.....	236

İÇİNDEKİLER

Test - 2.....	238
Test - 3.....	240
Test - 4.....	242
Çokgenler ve Dörtgenler.....	244
Test - 1.....	248
Test - 2.....	250
Çember ve Daire.....	252
Test	255
Doğru ve Nokta Analitiği.....	258
Test	266
Katı Cisimler	268
Test	269

TARİH

İslamiyet Öncesi Türk Tarihi	271
Test	280
Türk İslam Tarihi	282
Test	296
Türkiye Tarihi	298
Test	306
Osmanlı Devleti	308
Test	314
Osmanlı Kültür ve Uygarlığı	316
Test	333
Osmanlı Devleti Duraklama Dönemi (Arayış Yılları) ..	335
Test	338
Osmanlı Devleti Gerileme Dönemi.....	340
Test	344
Osmanlı Devleti Dağılıma Dönemi	346
Test	357
XX. Yüzyıl Osmanlı Tarihi	359
Test	364
Birinci Dünya Savaşı ve Mondros Ateşkesi	366
Test	378
Kurtuluş Savaşı Örgütlenme Dönemi	380
Test	385
I. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılması	387
Test	393
Kurtuluş Savaşında Cepheleler - Antlaşmalar.....	395
Test	405
Atatürk Dönemi İç ve Dış Politika	407
Test	419
Atatürk İlke ve İnkılapları.....	421
Test	433
Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi.....	435
Test	464

COĞRAFYA

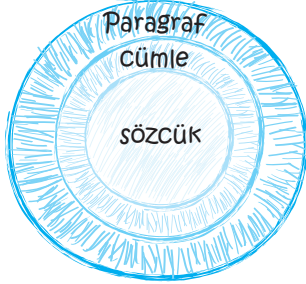
Türkiye'nin Coğrafi Konumu.....	467
Test	474
Türkiye'nin Yer Şekilleri.....	476
Test	498
Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü	500
Test	507
Türkiye'de Nüfus ve Yerleşme	509
Test	526
Türkiye'de Tarım, Hayvancılık ve Ormanlık	528
Test	540
Türkiye'de Madenler, Enerji Kaynakları ve Sanayi ...	542
Test	553
Türkiye'de Ulaşım, Ticaret ve Turizm.....	555
Test	564
Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Projeleri	567

VATANDAŞLIK

Temel Hukuk Bilgisi	569
Test	587
Devlet Kavramı	589
Test	594
1982 Anayasası - Temel Hükümler	596
Test	599
Temel Hak ve Hürriyetler	601
Test	607
Yasama.....	609
Test	618
Yürütme.....	620
Test	624
Yargı	626
Test	632
İnsan Hakları.....	634
Test	640
İdare Hukuku	642
Test	646
Türkiye'nin İdari Yapısı	649
Test	653
Yerinden Yönetim Kuruluşları	655
Test	660
Kolluk Faaliyetleri	662
Test	668
Uluslararası Kuruluşlar.....	670
Test	676
Ulusal Kuruluşlar	678
Test	679

SÖZCÜKTE ANLAM

Sözcüğün Anlam Özellikleri

Sözcükler, metinlerin temel yapı taşıdır. Dolayısıyla metnin -ya da bir konuşmanın- anlaşılması için sözcük anlamlarının iyi bilinmesi gerekir. Dilimizde bazı sözcükler tek bir kavramı karşılarken bazıları ise birden çok anlamı karşılar.

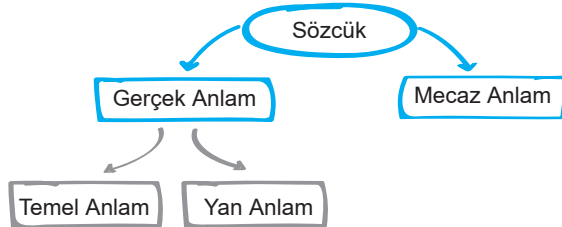
Tek anlamlı sözcükler: Sadece bir kavramı karşılayan sözcüklerdir. Bu sözcüklerin başka anlamlara gelebilecek kullanımı yoktur.

Örnek: "Kaldırım, testere, tencere" sözcüklerinin tek anlamı vardır.

Çok anlamlı sözcükler: Kullanıldığı yere ve duruma göre birden çok anlam kazanabilen sözcüklerdir.

Örnek: "Ağız" sözcüğü, kullanıldığı yere göre birçok anlam kazanabilir: İnsan ağızı, mağara ağızı, yol ağızı, Karadeniz ağızı vs.

Dilimizde sözcüklerin kullanıldıkları cümleye göre kazandıkları farklı anlamlara "yan anlam" ya da "mecaz anlam" denir.

Gerçek Anlam:

Gerçek anlam, sözcüğün temel ve yan anlamlarını içerir. Dolayısıyla sözcüğün gerçek anlamları birden fazla olabilir.

Temel Anlam:

Bir sözcük tek başına kullanıldığında **akla gelen ilk anlamına** temel anlam denir. Temel anlam, en yaygın anlamdır. Sözlüklerde ilk olarak temel ya da en yaygın anlam açıklanır.

- ➔ Adamın kocaman ama estetik görünümlü bir ağız vardı.
- ➔ Ormanda ateş yakmak oldukça tehlikeli ama sık rastlanan bir davranıştır.

Yan Anlam:

Bir sözcüğün **temel anlamıyla ilişkili** olarak kazandığı diğer anlamlardır.

- ➔ Mağaranın ağızı o kadar küçüktü ki içeri ancak bir çocuk girebiliyordu.
- ➔ Çocuğun ateşini bir türlü düşüremiyorlar.

Pür Dikkat

"Yan anlam" ile "temel anlam" arasında herhangi bir şekilde (biçimsel benzerlik, ortak işlev, aynı maddeden oluşması...) ilgi kurulabilmelidir.

Örnek:

- ➔ Mağaranın ağızı o kadar küçüktü ki içeri ancak bir çocuk girebiliyordu. ("Mağaranın ağız" ile yemeye, içmeye ve ses çıkarmaya yarayan organ olan "ağız" arasında biçimsel olarak bir benzerlik kurulmuştur.)
- ➔ Çocuğun ateşini bir türlü düşüremiyorlar. ("Çocuğun ateşi" ile nesnelerin tutuşmasıyla beliren "ateş" arasında bir ısı ortaklığı vardır.)

Mecaz Anlam:

Sözcüğün gerçek anlamından (temel anlamından ve yan anlamından) uzaklaşarak kazandığı yeni anlamlardır. Bir başka ifadeyle mecazlar, bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda, başka bir sözcüğün yerinde kullanılan sözlerdir.

- Bu mahallede onun gibi ağızı bozuk birini daha görmedim. (Bu cümledeki "ağız bozuk" söz öbeğinde kullanılan "ağız" sözcüğü; kendi anlamının dışında, küfürbaz anlamında, karşımıza çıkmaktadır.)
- Yeni seçilen muhtar, ilk toplantısında çok ateşli konuştu. ("Ateşli" sözcüğü "heyecanlı, coşkulu" anlamında kullanılmış; sözcük, anlamının dışına çıkmıştır.)

Temel anlam (TA), yan anlam (YA) ve mecaz anlam (MA) ilgili aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

Yol:

- ➔ Çocuk, evin yolunu sordu. (TA)
- ➔ Mahallemizin yolu nihayet asfaltlandı. (YA)
- ➔ Bu soruyu farklı bir yolla da çözebiliriz. (MA)

Kafa:

- ➔ Kafan, hâlâ omuzlarının üzerinde duruyor. (TA)
- ➔ Fazla zorlayınca çivinin kafası koptu. (YA)
- ➔ O adam, zaten kafasızın tekidir. (MA)

Büyük:

- ➔ Uzun bir yolculuktan sonra büyük bir evin önünde durduk. (TA)
- ➔ Benim öğrencilerim, büyüklerine karşı saygıda kusur etmez. (YA)
- ➔ Büyük düşünenler, toplumlarına her zaman bir şeyler kazandırmıştır. (MA)

Pür Dikkat

KPSS'de "temel anlam" ve "yan anlam" ayrımı sorulmamış, nadiren de olsa "gerçek anlam" ve "mecaz anlam" ayrımı sorulmuştur. Böyle bir soruyla karşılaşıldığında seçenekler arasında yan anlamda kullanılmış sözcükler de verilebileceği için dikkatli olunmalıdır. Yan anlam, temel anlamla bir şekilde ilişkilidir ve gerçek anlam sayılır. Oysa mecaz anlam tamamen düşsel, gerçek dışı bir anlamdır.

Gerçek ve mecaz anlamlı sözcük sorularında çeldirici olarak yan anlamda kullanılmış sözcükler verilir.

Bazı sorularda geçen "düşsel öge" kavramı da mecaz anlamla ilgilidir.

Terimsel Anlam:

Bir bilim, sanat, spor ve meslek dalıyla ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklere terim anlamlı sözcükler denir.

- ⊙ Açı, üçgen, dikdörtgen → Matematik
- ⊙ Roman, öykü, kafiye, aruz → Edebiyat
- ⊙ İsim, kök, gövde, fiil → Dil bilgisi
- ⊙ Pota, minder, skor → Spor
- ⊙ Dava, mahkeme, yargıç → Hukuk

Soyut-Somut Anlam

Somut Anlamlı Sözcükler: Beş duyardan herhangi biriyle algılanabilen kavramları karşılayan sözcüklerdir.

Örnek:

Hava, su, toprak, ağaç, deniz, masa, sandalye...

Soyut Anlamlı Sözcükler: Beş duyu ile algılanamayan, zihinde tasarlanan kavramları karşılayan sözcüklerdir.

Örnek:

Sevgi, umut, adalet, özgürlük, mutluluk, heyecan, aşk...

Nitel-Nicel Anlam

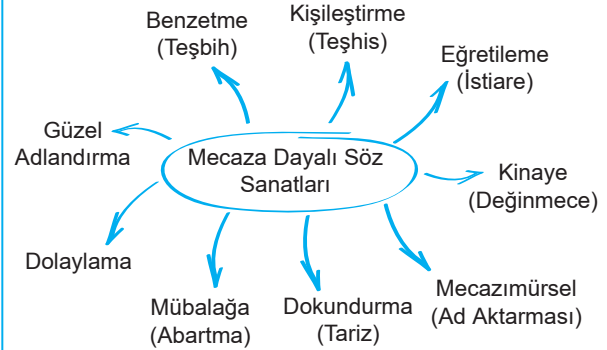
Nicel Anlamlı Sözcükler: Varlıkların ölçülebilir, sayılabilir özelliklerini gösteren sözcüklerdir.

- ↳ **Geniş** bahçeli bir ev aldı İstanbul'da ve emekli olunca oraya taşındı. (alan ölçüsü)
- ↳ **Uzun** bir moladan sonra yolcular tekrar araçlara bindiler. (zaman ölçüsü)
- ↳ **Yüksek** bir maaşla yeni işine başladı. (sayı-para ölçüsü)

Nitel Anlamlı Sözcükler: Varlıkların ölçülemeyen, sayılamayan özelliklerini gösteren sözcüklerdir.

- ↳ Onun babası çok **geniş** biridir, hiçbir şeye kolay kolay kızmaz. ("rahat" anlamında)
- ↳ **Uzun** etme işte, bu iş bugün bitecek dedim sana. ("nazlanma, direnme" anlamında)
- ↳ **Yüksek** hedeflere ulaşmak, çok fedakârlık gerektirir. ("ulaşılması güç" anlamında)

Söz Sanatları

Benzetme (Teşbih)

Bir nesnenin, varlığın niteliğini daha etkili biçimde anlatmak için nitelikçe üstün bir varlıktan yararlanma yöntemine "benzetme" denir.

Örnek:

- ★ Selvi gibi uzun boylu bir güzele vuruldu.
- ★ Kar gibi beyaz çamaşırlar getirmiş yanında.
- ★ Tilki gibi kurnaz çocuktur.
- ★ Adamın gözleri sanki bir ateş.

Benzetme ve kişileştirme KPSS'de en çok sorulan iki söz sanatıdır.

Kişileştirme (Teşhis)

İnsana ait özelliklerin insan dışındaki varlıklara yüklenmesidir.

- Örnek:**
- ⊖ Bülbül, ağaran vakte kadar ağlarmış.
  - ⊖ Poyrazla söyleşir yaprakların sesi.
  - ⊖ Yağmur ağlıyor ikimiz için.

Eğretileme (İstiare)

Eğretileme (istiare), yalnızca "benzeyen" ya da "benzetilen" öğeleriyle yapılan söz sanatı, aynı zamanda bir benzetme çeşididir.

Pür Dikkat

Eğretileme (istiare) aslında benzetme sanatından çok da farklı değildir. Eğretilemede de amaç bir kavramı, başka bir kavrama benzetmektir fakat benzetmeden farklı olarak bu kavramlardan sadece biri söylenir, diğer kavram karşı tarafça anlaşılır.

- ⊙ İki kapılı bir handa Gidiyorum gündüz gece } (Dünya, bir "han"a benzetilmiş fakat "dünya" söylenmemiştir.)
- ⊙ Dışarıda bir dost eli okşuyor tenimizi. } (Rüzgâr, "dost eli"ne benzetilmiş fakat "rüzgâr" söylenmemiştir.)
- ⊙ Saçlarına yıldız düşmüş, koparma anne. } (Beyaz saçlar "yıldız"a benzetilmiş fakat "beyaz saçlar" söylenmemiştir.)

İstiare ve Benzetme Farkı

Gülünce incileri görünüyor.
Her yaz bu cennette tatilini geçirir.
Meleğim beşiğinde uyuyor.
Bu adam herkesi sokar.

Benzeyen ya da kendisine benzetilen söylenir.
(İstiare)

Gülünce inci gibi dışleri görünüyor.
Cennet kadar güzel bir yer burası.
Bebeğim beşiğinde melekler gibi uyuyor.
Bu adam bir yılan, herkesi sokar.

Hem benzeyen hem benzetilen söylenir.
(Benzetme)

Eğretileme çeşitli şekillerde yapılabilir:

Doğaya ait bir özellik insana aktarılabilir.

O, cıvık bir insandır.
(doğaya ait özellik)

Babam geciktiğimi öğrenince esip gürlenecek.
(doğaya ait özellik)

Doğaya ait özellik, doğadaki başka bir varlığa aktarılabilir.

Yıldızlar akıyor damların üzerine
(nehir özelliği yıldızlara aktarılmış)

Bulutlar salkım salkım
(üzümün özelliği bulutlara aktarılmış)

Bir duyuyla ilgili bir kavram başka bir duyuyu anlatmak için kullanılabilir

Sıcak bir gülümseyişi vardı.
(dokunma) (görme)

Birbirinize tatlı sözler söyleyin.
(tatma) (işitme)

Kinaye (Değınmece)

Bir sözün hem gerçek hem de mecaz anlamını çağrıştıracak biçimde kullanılmasıdır.

- Örnek:**
- **Yalnız taş, duvar olmaz.**
(gerçek anlamı: Tek taşla duvar örülemez.)
(mecaz anlamı: İnsan tek başına tüm işlerin üstesinden gelemez.)
  - **Bu yaşta o ağır yükü taşıyamaz o çocuk.**
(gerçek anlamı: ağır bir nesne taşımak)
(mecaz anlamı: sorumluluk almak)
  - **Yüzü kızarmak.**
(gerçek anlamı: suratta meydana gelen renk değişikliği)
(mecaz anlamı: utanmak)
  - **Ayıkla pirincin taşını.**
(gerçek anlamı: pirinçteki taşları ayıklamak)
(mecaz anlamı: zor bir işin içinden çıkmak)

Kinayede anlatılmak istenen sözün mecaz anlamıdır.

Ad Aktarması
(Mecazimürsel)

Bir sözün benzetme amacı güdülmeksizin başka bir söz yerine kullanılmasıdır. Ad aktarmasında kastedilen sözcükle kullanılan sözcük arasında bir çeşit ilginin olması gerekir.

Örnek:

- ★ **Ankara**, bu talihsiz olayı açıklamayla kınadı. ("Yönetim" kastedilmiş.)
- ★ **Erzurum** ve **Sivas**, bağımsızlığın ilk adımlarıdır. ("Kongreler" kastedilmiş.)
- ★ Şiiri sevmek için **Yahya Kemal**'i okumalıdır. ("Şiir" kastedilmiş.)

Dokundurma
(Tariz)

Bir kimseyi iğnelemek, bir sözü tersini düşündürecek şekilde kullanmak ya da alay etmek amacıyla kullanılan ifadelerdir.

- Çok çabuk geldin, sen gelene kadar ağaç olduk.
- O kadar açık konuştu ki söylediklerini hâlâ çözmeye çalışıyoruz.

Bazı cümlelerde bu sanatı daha da belirginleştirmek için (!) işareti kullanılabilir.

Pür
Dikkat

Dokundurma (tariz), günlük konuşmada da sıkça başvurulan bir söz sanatıdır.

- Bu büyük yazarımız yine harika (!) eserler ortaya koyuyor. Senin gibi iyi dostum (!) varken ...
- Dokundurma (tariz) sanatı, sınavlarda "alay, alaysı anlatım" soru köküyle de sorulabilmektedir.

Mübalâğa
(Abartma)

Bir durumu olduğundan daha büyük ya da daha küçük gösterme sanatıdır.

- ➔ Yüce dağ başında bir ulu kartal Açmış kanadını dünyayı örter
- ➔ Bir of çeksem karşıki dağlar yıkılır.
- ➔ Gözyaşım sel oldu, bayırları sildi süpürdü.
- ➔ Avuç içi kadar yere yirmi beş kişi oturduk.
- ➔ Senin için gök kubbeyi yerlere çalarım yar.

Pür
Dikkat

Mecazlı söylenen her söz abartma değildir. Abartmada bir kavrama aşırı ölçüler yüklenir, kavram büyütülür ya da küçültülür.

Dolaylama

Bazı canlı ya da cansız varlıklar doğrudan anlatılmak yerine başka kavramlarla anlatılır. Bir kavramın birkaç sözcükle anlatıldığı bu sanata dolaylama denir.

beyaz altın	➔	pamuk
meşin yuvarlak	➔	top
file bekçisi	➔	kaleci
kara elmas	➔	kömür

Pür
Dikkat

Dolaylamada kavramla söylenen sözler arasında bir ilgi aranmaz. Bunlar aslında canlı ya da cansız varlıklara takılmış "lakap"lardır.

Örneğin, Zeki Müren'in lakabı nedir, diye sorulduğunda "Sanat Güneşi" yanıtı verilecektir.

Güzel
Aldandırma

Söylenmesi kulağa hoş gelmeyen, olumsuz ya da ürkütücü anlamlar çağrıştıran sözlerin daha olumlu, kabullenilebilir sözlerle anlatılmasıdır.

ölmek	➔	rahmete kavuşmak
gömmek	➔	toprağa vermek
verem	➔	ince hastalık
cin	➔	iyi saatte olsunlar

Sözcükler Arasındaki
Anlam İlişkileri

Eş ve Yakın Anımlı Sözcükler:

Eş Anımlı	kara - siyah muallim - öğretmen hafıza - bellek mektep - okul	} Yazılışları farklı anlamları aynı sözcükler
------------------	--	---

Yakın
Anımlı

küsmek - gücenmek oturmak - çökmek ılık - sıcak serin - soğuk	} Anlamları birbirine yakın ama anlamca tam örtüşmeyen sözcükler
--	--

Karşıt (Zıt) Anımlı Sözcükler:

Nitelikleri ve durumları birbirine ters düşen sözcüklere karşıt anlamlı sözcükler denir.

- ➔ Az veren candan çok veren maldan...
- ➔ Akıllı, köprü arayınca kadar deli, köprüyü geçer.
- ➔ Eskisi olmayanın yenisi olmaz.

KPSS

EĞİTİM BİLİMLERİ

KONU ANLATIMLI

TEK
KİTAP

PEGEM

AKADEMİ

YAZAR: KOMİSYON

KPSS EĞİTİM BİLİMLERİ KONU ANLATIMLI TEK KİTAP

ISBN 978-625-6890-76-3

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

21. Baskı: Ağustos 2023, Ankara

Yayın-Proje Yönetmeni: Gülcan Aksu

Dizgi-Grafik Tasarım: İlknur Öztürk

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

İÇİNDEKİLER

Gelişim Psikolojisi

Temel Kavramlar.....	1
Gelişim Psikolojisinde Araştırma Yöntemleri.....	8
Gelişimi Etkileyen Faktörler.....	13
Biyolojik Gelişim.....	16
Gelişim Görevleri.....	21
Bilişsel Gelişim.....	24
Ahlâk Gelişimi.....	65
Çıkmış Sorular.....	71
Kaynakça.....	78

Öğrenme Psikolojisi

Temel Kavramlar.....	79
Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler.....	83
Davranışçı Kuramlar.....	89
Bilişsel Davranışçı Kuramlar.....	123
Bilişsel Kuramlar.....	131
Hümanistik (İnsancıl) Yaklaşım.....	147
Çıkmış Sorular.....	150
Kaynakça.....	158

Rehberlik ve Özel Eğitim

Çağdaş Eğitim Anlayışı ve Rehberlik Hizmetleri.....	159
Özel Eğitim Hizmetleri.....	172
Rehberlikte Hizmet Alanları.....	178
Rehberlik Türleri.....	186
Bireyi Tanıma Teknikleri.....	205
Psikolojik Danışma Kuramları.....	224
Öğretmen-Öğrenci İletişimi.....	230
Rehberlikte Örgütlenme Sistemi.....	235
Çıkmış Sorular.....	242
Kaynakça.....	249

Öğretim İlke ve Yöntemleri

Temel Kavramları.....	250
Öğretim Model ve Yaklaşımları.....	252
Öğretim Stratejileri.....	277
Öğretim Yöntemleri.....	283
Grupla Öğretim Teknikleri.....	292
Kavram Öğretimi.....	310
Öğrenme Stratejileri ve Stilleri.....	319
Düşünme Becerileri.....	325
Çıkmış Sorular.....	328

Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı

Öğretimin Materyalle Desteklenmesi	336
Araç Gereçlerin Eğitimdeki Yeri ve Materyal Tasarımı	338
Eğitimde Kullanılan Araç ve Gereçler	347
Öğretim Materyallerini Değerlendirme	356
Çıkış Sorular	358
Kaynakça	364

Program Geliştirme

Eğitimle İlgili Temel Kavramlar	366
Türk Eğitim Sistemi	379
Program Geliştirmenin Temel Kavramları	382
Program Geliştirmenin Kuramsal Temelleri	389
Program Geliştirme Yaklaşım, Model ve Tasarımları	397
Program Geliştirme Çalışma Gruplarının Oluşturulması	407
Program Geliştirmede İhtiyaçların Analiz Edilmesi	409
Program Hedeflerinin (Kazanımlarının) Yazılması	414
İçeriğin (Kapsamın) Seçimi ve Düzenlenmesi	428
Eğitim Durumlarının Düzenlenmesi	435
Sinama Durumlarının (Ölçme ve Değerlendirme) Düzenlenmesi	439
Programın Denenmesi	440
Programın Değerlendirilmesi	441
Programlara Süreklilik Kazandırılması	445
Yeni Yaklaşımlar, Eğitim ve Öğretimde Plan	446
Yeni İlkokul Programları	449
Çıkış Sorular	452

Sınıf Yönetimi

Sınıf Yönetimini Etkileyen Unsurlar	458
Sınıf Yönetimi Modelleri	464
Sınıf Yönetiminin Boyutları	466
Çıkış Sorular	487
Kaynakça	493

Ölçme ve Değerlendirme

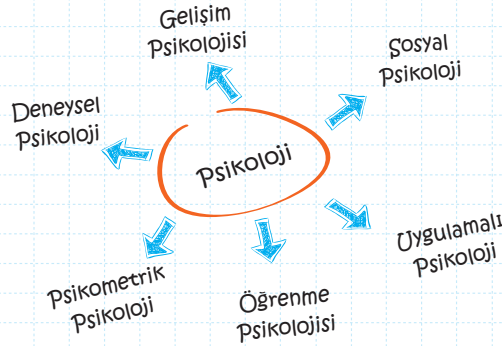
Ölçmenin Temel Kavramları	495
Ölçme Araçlarında Bulunması Gereken Nitelikler	510
Eğitimde Kullanılan Ölçme Araçları	529
Ölçme Sonuçları Üzerinde İstatistiksel İşlemler	557
Çıkış Sorular	590
Kaynakça	596

1. BÖLÜM Temel Kavramlar

Psikoloji

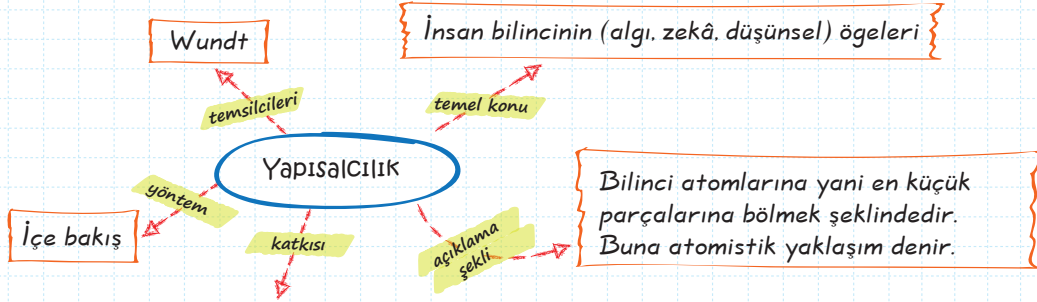
Bireyin davranışlarının nedenlerini ve nasıl oluştuğunu araştıran bilimdir.

Örneğin, bir birey neden yalan söyleme davranışı sergilerken diğeri sergilemiyor? Bazı bireyler trafik kurallarına uyarırken bazı bireyler neden uymuyorlar? Bir birey neden hayal kuruyor, bir birey neden ve nasıl halüsinasyon görüyor?

Psikolojik Yaklaşımlar

Gelişim psikolojisinde insan gelişimini açıklamak için yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımların genel özelliği insan gelişimini belli bir bakış açısıyla ele alıp açıklamalarıdır.

Psikolojinin bilim olmasını ve deneysel psikolojinin oluşmasını sağladı. Var olan yaklaşımlar içinde hiçbir geçerliliği kalmamış tek yaklaşımdır.

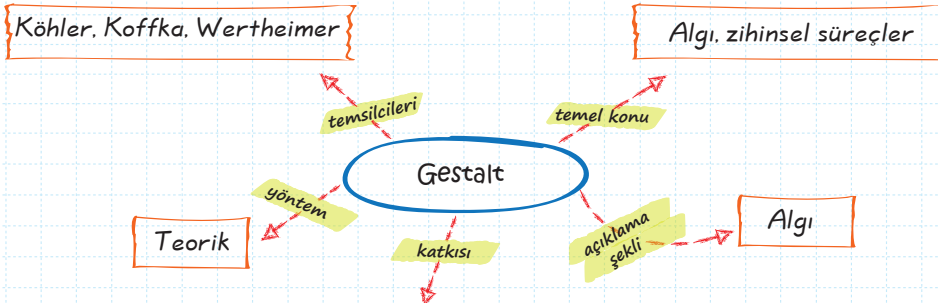
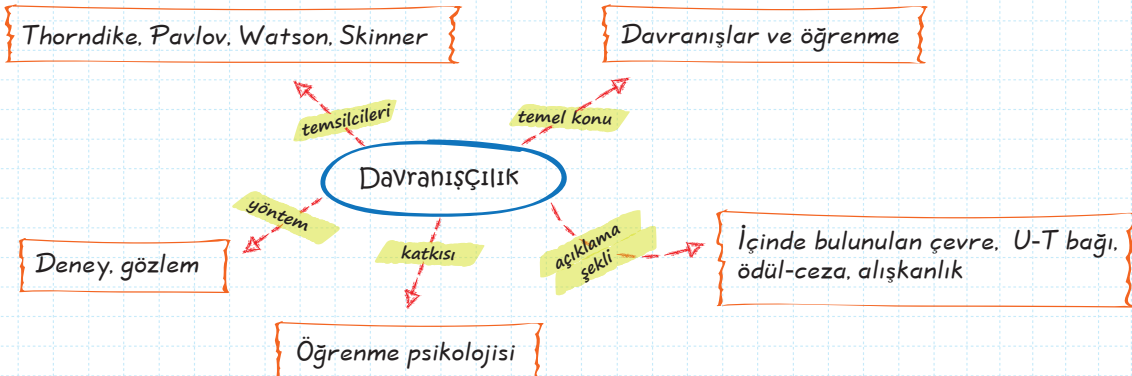
Uygulamalı psikoloji alanlarının oluşumu, davranışçılığın oluşumu

Kişilik üzerine en kapsamlı incelemedir. Bazı olguları yalnızca psikanaliz açıklayabilmektedir.

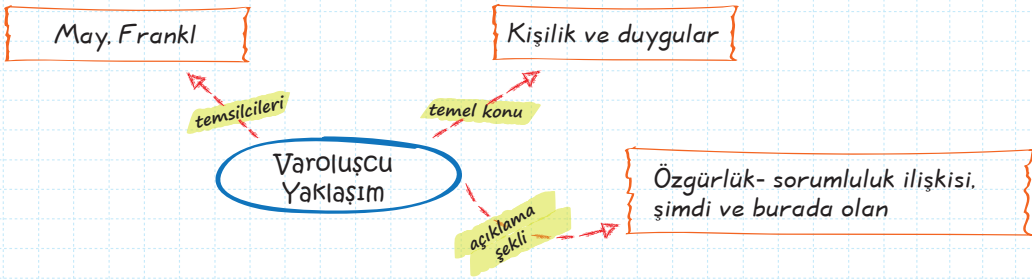
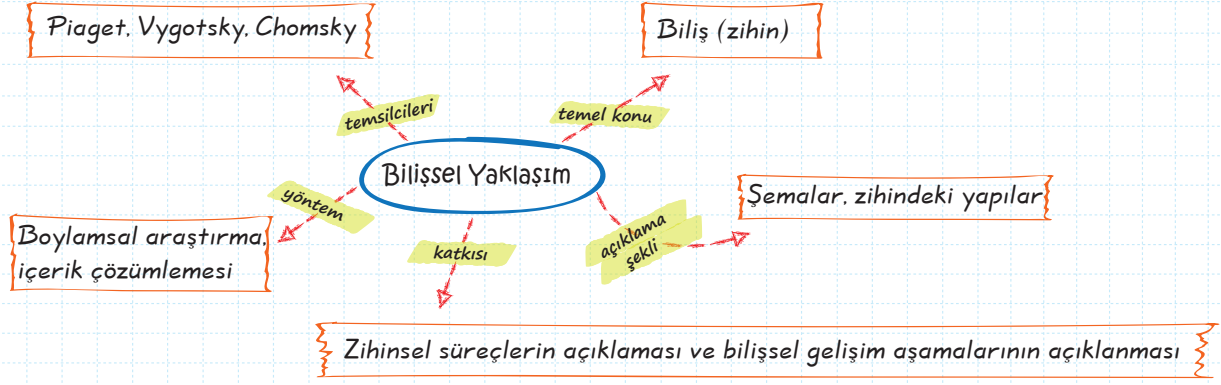
Örnek:

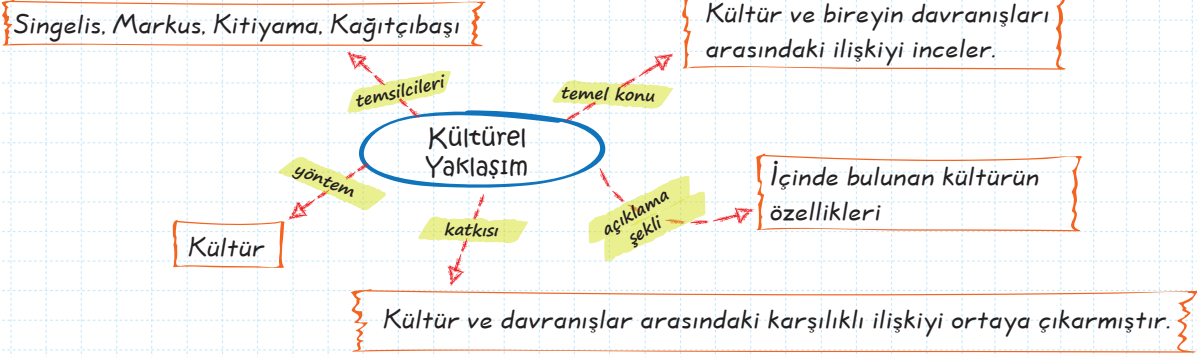
Eğitilmiş, tamamen sağlıklı bir kişinin nasıl terörist olduğu gibi.

Ön bilgilerin önemi, içgörüselle öğrenme ile karmaşık bilişsel süreçlerin nasıl yapıldığını gösterme

Ekolojik Sistem Kuramı

Kuramın en önemli temsilcileri Bronfenbrenner, Bernstein ve Barker'dır. Bu kuram insan gelişiminin ekolojisi üzerine odaklanır. Gelişim sürecinde insanın ekolojik çevresinin önemini vurgular. Bu ekolojik çevreyi aileden, ekonomik ve politik yapılara kadar genişletir. Bireysel gelişimi anlamak için bireyin ekolojik çevresi ile ilişkilerini anlamak gerekir. Bronfenbrenner, ekolojik çevreyi dört alt sistem içinde ele alır ve bu sistemlerin birbirleri ile karşılıklı etkileşimleri olduğunu ifade eder.

- a) **Mikrosistem** Ebeveynler, arkadaşlar, öğretmenler, komşular gibi günlük ev, okul, iş çevresidir.
- b) **Mezosistem** Kişinin yaşamındaki sistemlerin kesişimidir. Ev, okul, iş gibi sistemlerin birbirleri ile bağlantılarıdır.
- c) **Eksosistem** Bireyin gelişimini sadece dolaylı olarak etkileyebilecek dış çevredir. Babanın çalıştığı iş yeri, medya, devlet gibi.
- d) **Makrosistem** Geniş kültürel bağlamı ifade eder. Doğu-Batı kültürleri, ulusal, ekonomik, alt kültürler gibi.

Bireyin biyolojik alt yapısı mikrosistemin bir parçasıdır. Bu nedenle bu kuram zaman zaman biyolojik sistem olarak da adlandırılır. Her sistem; gelişimi biçimlendirecek rollerden, normlardan ve kurallardan oluşur. Bu kuramın temel varsayımı, ekolojik sistemlerin gelişim üzerinde çok önemli bir etkisi olduğu ve gelişimin insanın çevresindeki bu sistemlerle etkileşimi sonucu ortaya çıktığıdır.

Gelişim Psikolojisi

Gelişim psikolojisi psikolojinin alt dallarından birisidir. Gelişim psikolojisi, döllenmeden başlayıp ölüme kadar bireyde meydana gelen her türlü değişimi inceler.

Not:

Gelişim psikolojisi tüm bu değişimleri **yaşa bağlı** olarak inceler. Yani 5 yaşındaki çocukta ne tür değişim olduğunu, 10 yaşındaki çocukta ne tür değişim olduğunu, 30 yaşındaki bireyde ne tür değişim olduğunu ve 60 yaşında nelerin değişip nelerin aynı kaldığını inceler.

Değişim

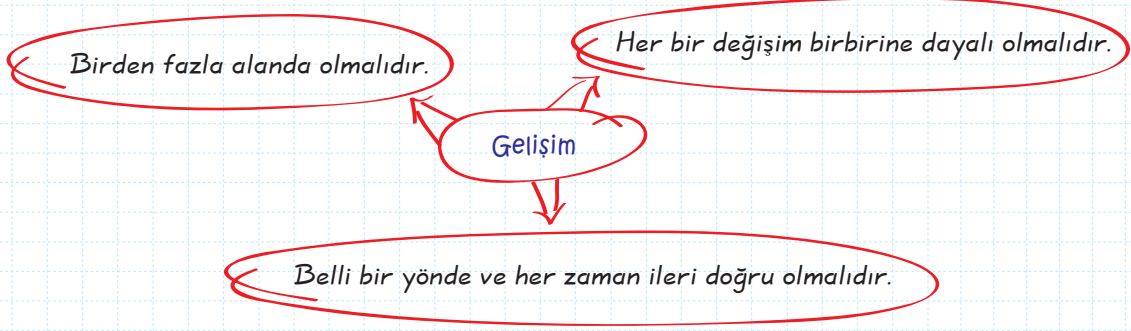
Bir durumdan daha farklı duruma geçmektir. Değişim ileriye doğru da geriye doğru da olabilir; bir alanda da birden fazla alanda da, olumlu da olumsuz da olabilir.

Örnek

Bir şehirde bina yapılması, bir yolun eskimesi, ekonominin iyiye ya da kötüye gitmesi bir değişimdir.

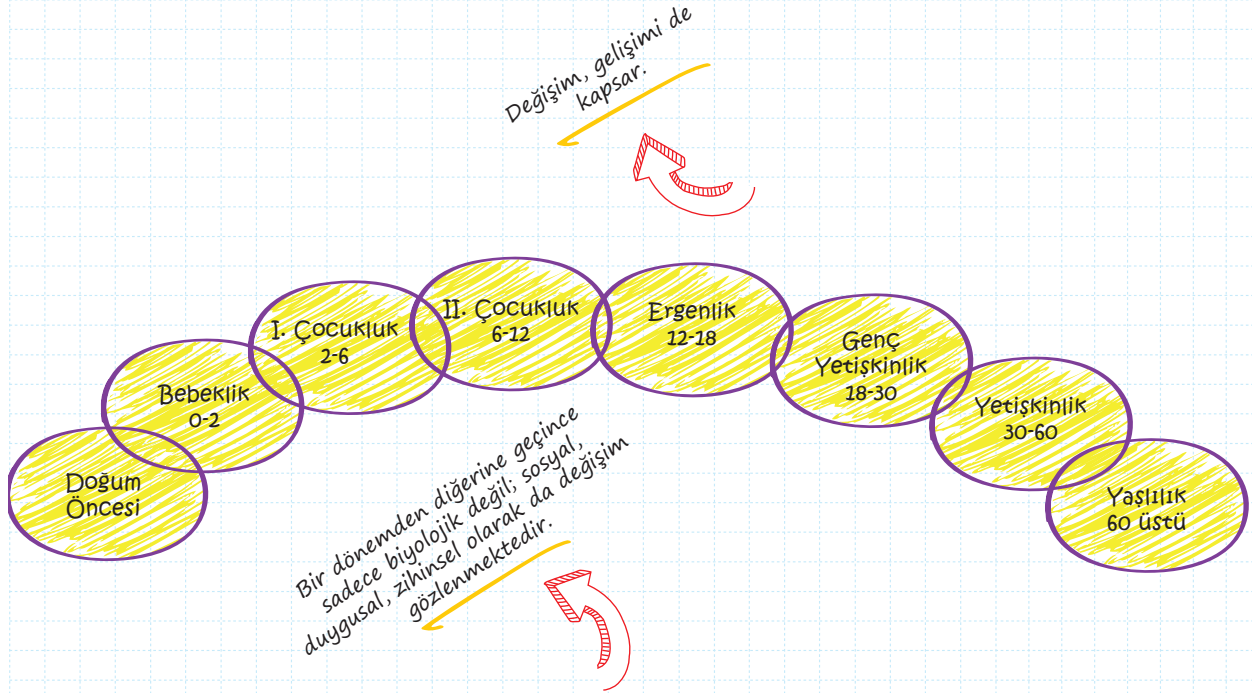
Gelişim

Gelişim ve değişimin farklarına baktığımızda şunları görürüz:

Not:

Bu üç özellik, gelişimi değişimden ayırır. İnsan gelişimine baktığımızda bu üç özelliği de oldukça net olarak görürüz.

- ⊙ Bu tabloda göze çarpan ilk önemli nokta, gelişimin belli bir yönü olduğudur. Herkes yaşlılığa ve ölüme doğru gitmektedir. Bu yön tamamen sabittir. Bu gidişi durdurmak ya da geri almak mümkün değildir. Hiç kimse genç yetişkinlikten daha ileri gitmeyeceğini ya da yetişkinlikten geri ergenliğe döneceğini düşünerek süreci geri alamaz.
- ⊙ Bu tabloda göze çarpan ikinci önemli özellik her bir değişimin birbiri ile ilişkili olması ya da birbirine dayalı olmasıdır. I. çocuk olmak için önce bebek olunmalı, ergen olmak için ise II. çocuk olunmalıdır. Genç yetişkin olmak için öncelikle ergen olunmak zorundadır. Yani her bir değişim, birbiri ile ilişkilidir; hiçbiri bir diğerinden kopuk değildir.
- ⊙ Tabloda göze çarpan üçüncü nokta, bir dönemden diğerine geçince birden çok alanda değişim olmasıdır. Birey, bebeklikten I. çocukluğa geçince yalnız biyolojik olarak değil, hem sosyal, hem duygusal hem de zihinsel olarak değişmektedir.

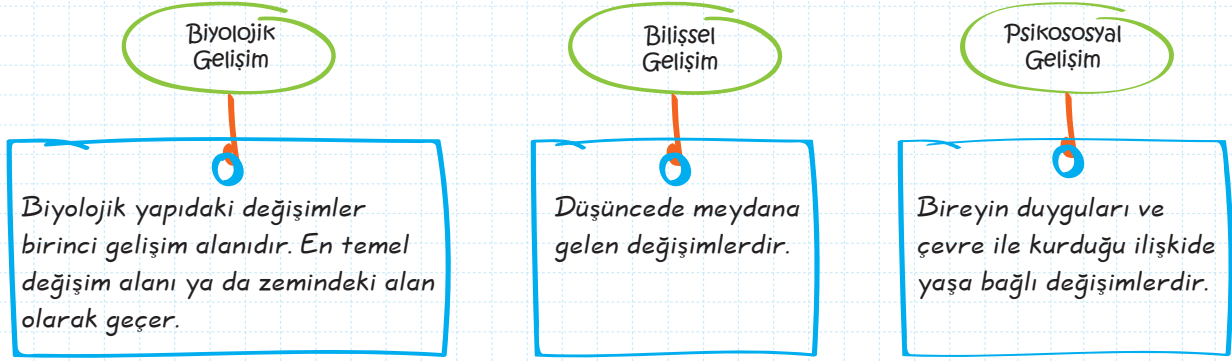
Pür Dikkat

- ☉ Gelişim psikolojisinin **en önemli özelliği**, yaşa bağlı incelemedir.
- ☉ Yaş ile ilgili sorular genellikle olgunlaşmaya karşılık gelir. Özellikle, Piaget için **yaş ve olgunlaşma aynı anlamdadır**.

Örnek 7 yaşında bir çocuk bir şey yapabiliyorsa bu olgunlaşma demektir. Soruda yaş görüldüğü zaman ilk akla gelmesi gereken olgunlaşmadır.

Yaş, gelişim psikolojisinin en önemli özelliğidir.

Gelişim Alanları

Yaş

Yaş kavramı, gelişim psikolojisini psikolojinin diğer alanlarından ayıran temel kavramdır. Yaş, zaman ile eş anlamlı bir kavramdır. Yaş, basitçe bakıldığında bireyin doğum anından şu an içinde bulunduğumuz ana kadar geçen sürenin adıdır.

Dönem

Yaşa dayalı inceleme (bireysel farklılıklardan dolayı) sorun çıkardığı için bilim adamları "dönem" kavramını kullanır. Belli yaş aralıklarını kapsayan ve her birinde belirli biyolojik özelliklerin ön plana geçtiği gelişim aşamalarına dönem adı verilir.

Yaş Aralıkları	Dönem	Öne Çıkan Özellikler
0 - 2	Bebeklik	Vücudu kontrol
2 - 6	I. Çocukluk	Bedeni kullanarak oyun
6 - 12	II. Çocukluk	Bedeni kullanarak yapma
12 - 18	Ergenlik	Cinsel olgunlaşma
18 - 30	Genç yetişkinlik	Sosyal ilişkiler
30 - 60	Yetişkinlik	Üretkenlik
60 - 65 üzeri	Yaşlılık	Beden bütünlüğü